

ALS 'T TORENHAANTJE ZUID- WAARTS WIJST!

1

Jan Verelst was zeeman, en een groot deel van 't jaar dus, moest hij van huis zijn.

Jan was dat gewoon. Hij had het nooit anders geweten. Toen hij klein was, had zijne moeder ook meestal alleen met de kinderen gezeten. En zoo ging het bij zijne broers, en insgelijks bij zijne kozijns. Want bijna heel zijne mannelijke familie vaarde.

Toch viel 't vertrek Jan immer zwaar. Hij moest eene dochter van zestien jaar achter laten, wier plaats bij zijn terugkeer ledig kon wezen.

Zijn oudste kind, Elza, lag al jaren ziek. Ze kwijnde weg. En Jan wist het.

Als hij op de wijde, donkere zee zwalkte en de nachtwacht had, dan vlogen zijne gedachten naar huis, naar moeder en de kinderen... maar vooral naar Elza. Dan welde een traan in zijn oog en rolde langs de gebruide wang in zijn ringbaard.

Toch was Jan een vroolijke, opgeruimde matroos. De maten babbelden gaarne met hem. Maar in de eenzaamheid verdween de glimlach van rond zijne lippen. Dan stond zijn gelaat strak en ernstig. Hij beminde zijne dochter zoo innig... en hij

moest ze verliezen! Hij zou eens terugkeeren en 't rustbed voor het venster leeg vinden.

't Was Februari.

Jans schip naderde de haven. Weer eene lange reis achter den rug!

De matroos was blij, omdat hij weldra thuis zou zijn. En toch hij durfde niet al te verheugd te wezen! De onzekerheid plaagde hem.

Elza leed aan de tering. Die krankheid kon jaren sleepen... maar ook overgaan in vliegende tering.

En als dat nu eens gebeurd was, tijdens de terugreis!... Als hij nu eens de plaats ledig vond! Als men hem nu eens haar graf toonde!

En die gedachten nepen zijn hart toe. Het andere scheepsvolk zong en juichte, gekte en lachte.

— „Jan ziet er me zoo ernstig uit,” zei een der varensgezellen.

— „Zoo is hij altijd, als hij naar huis gaat,” verzekerde een makker.

En een derde, die Jans gezin kende, vertelde, waarom hun kameraad niet mee instemde in de vreugde, welke de bemanning bezielde.

De laatste uren schenen onzen zeeman zooveel dagen.

Eindelijk mocht hij aan wal.

Ha! zijn zoontje Pieter stond daar. Gelukkig 't gelaat van 't knaapje straalde van vreugde. Thuis moest dus alles wel zijn.

— „Dag vader!” riep de kleine, tegen den zeebonk opspringende.

— „Dag Piet... en hoe is het bij moeder? Is Elza wat beter?”

— „Ze verlangt zoo naar u, vader! Ze zegt, dat ze wel zal genezen, als 't schoon weer wordt. En, vader, kozijn Jaak trouwt overmorgen. En we mogen allemaal naar 't feest. Gelukkig, dat ge thuis zijt.”

Jan voelde zich veel verlicht. Elza had nog hoop. Ze was dus niet achteruit gegaan.

De zeeman stapte zoo snel voort, dat Pieter moeite had om zijn vader bij te houden.

De jongen vertelde van alles: dat hij op school een nieuwen meester had, dat de oude vrouw Geerts gestorven was, dat er verleden week in hun straat een paard op den loop ging, dat zijn maat Neel door 't ijs gezakt was maar nog gered werd door een schipper, dat moeder hem een nieuwe broek beloofd had, en nog veel meer.

En vader lachte weer, en zijn gelaat stond opgeruimd. Hij groette kennissen, zwaaide met de armen, doch verminderde zijn haast niet.

De straat... ginder 't huis... en voor het venster... ha, nu kon hij ze zien... zijne Elza!

Uit de verte wuifde de zeeman met de hand... veegde dan rap een traan weg... sprong driftig voorwaarts.

De deur was al open.

Moeder verwelkomde hem. 't Goede mensch was ontgaan. En kleine jongens kropen langs vaders beenen omhoog. En met de knaapjes en een meisje aan zijn frak en broekspijpen, stapte hij in de kamer.

De kranke poogde zich op te richten. Haar

anders bleek gelaat was nu rood... rood van vreugde... van opgewondenheid.

De zeeman kuste Elza, maar in zijn hart voelde hij iets als van een vlijmende steek.

Elza was magerder... hare oogen stonden holler.. ja, ze was achteruit gegaan!

Hij behoefde het niet te vragen. Maar toch klonk het van zijne lippen:

— „Hoe gaat het nu?”

— „Goed vader... en als 't voorjaar komt, als ik naar buiten mag... dan word 'k vast geheel en al beter. O! ik ben zoo blij, dat ge weer thuis zijt! En wanneer ge nu nog eens terugkeert, dan haal ik u van boord af.”

Het meisje kon van uit haar kamerke een kerk-toren zien. En op de torenspits prijkte een haan.

Nu wees die wachter nog naar 't Oosten of naar 't Noorden.

Als hij maar eens naar 't Zuiden keek... naar den kant, vanwaar 't zachtje windje kwam en zonneshijn en voorjaarswarmte. Dan mocht zij naar buiten, en dan werd ze sterker, dan zou zij genezen.

Moeder maakte het gezellig in de kamer.

't Was Februari en die maand bracht kou mee.

Maar de stoof ronkte vroolijk, de moor zong een liedje. Vaders leunstoel stond bij den schoorsteenmantel. Zijne tabaksdoos was gevuld en de oude, zwart doorrookte pijp hing aan 't nagelke boven 't schouwboard.

Hoe genoot de zeeman, nu hij weer bij de zijnen was!

— „Oost, West, thuis, best!” zei hij lachend.
De twee jongste kinderen reden paardje op zijn

knie. Of hij deed het waggelend schip na. Hij reisde met hen naar Spanje om oranjeappels, vijgen, krenten. Vandaar nam hij ze mee naar de

zwarte nikkertjes van Afrika. Dan voeren ze naar China, waar de langstaarten wonen.

De kleintjes gierden 't uit van de pret.

Maar voortdurend zag vader zijne kranke dochter aan.

— „Kozijn Jaak trouwt overmorgen,” vertelde moeder.

— „'k Heb het al aan vader gezegd,” riep Pieter, fier dat hij 't eerst 't gewichtig nieuws verkondigd had.

— „En we zijn op de bruiloft genoodigd,” her-nam moeder.

— „En Elza?” vroeg vader.

— „Ik ga mee,” verzekerde het meisje. „Kozijn Jaak zal een rijtuig doen komen. Bovendien 't feest wordt bij tante Melia gevierd en dat is in de zelfde straat.”

— „Dan gaan we allen samen!” riep de zeeman vroolijk.

— „Buurvrouw zal op de kleinen komen passen,” sprak moeder.

— „Wij mogen 's middags bij Kozijn Jaak komen en koeken eten,” riep een der jongste juichend.

— „Krentekoeken,” voegde zijn broertje er bij.

— „En ik mag 's avonds blijven!” zei Pieter op fieren toon.

De avond viel. Moeder stak de lamp op. Nu was de kamer nog gezelliger. Vader genoot van zijne rust. Ha, 't deed deugd, na al dat zwalken op de verre zeeën, met niets dan lucht en water om zich heen, 't deed deugd weer eens aan wal te zijn.

Ja, hij beminde zijn vak. Maar hij zag op tegen die lange afwezigheden.

— „'k Ben oprecht huisziek,” zei hij soms bij zich zelve. „Kon ik moeder en de kinderen mee aan boord nemen, dan ware 't anders, dan juichte ik: de zee boven!”

— „Blijft ge den heelen avond thuis, vader?” vroeg moeder.

— „Zoudt ge me gaarne weg hebben, vrouw?” zei Jan lachend.

— „'t Liefst zie ik u achter de stoof, in uw zetel, vaderke! Dat weet ge wel. Maar misschien wilt ge uwe kennissen eens bezoeken.

— „Nu ik hier zit, krijgen ze me niet meer buiten. En 'k ga vroeg naar de kooi, want 'k wil nu eens rustig slapen. Morgen komt er nog een dag.”

De kleinen werden naar bed gebracht. Ze waren moe gespeeld en staken hunne vuistjes in de hoeken der oogen. Klaas Vaak was gekomen met zijn zandbakje.

Na 't vertrek van 't woelig volkje was het rustiger in huis.

Moeder, vader, Elza en Pieter bleven nog een paar uurkes genoeglijk kouten. Het kranke meisje sprak maar altijd door van 't schoon weer, dat haar genezing moest brengen.

En Jan Verelst... ha! hij wilde wel hopen... maar durfde niet.

Dat afgeteerd gelaat, met de vooruitspringende wangbeenderen... die verraderlijke, roode vlekjes... die holle oogen met blauwachtige randen er onder... en dan de droge kuch, voortdurend

herhaald... 't sneed hem door 't harte, maar hij ging recht door zee: Elza's sloopje naderde 't eind der reis.

2
*
*

't Was druk in de woning van Jan Verelst. Vandaag trouwde kozijn Jaak.

— „Vader, ge moet een halsboord aandoen,” zei moeder. „Ik heb er een doen strijken door Mie op 't hoekske. En ze heeft er haar best op gedaan. Zie maar eens!”

Moeder haalde een „col” uit de schuif der linnenkast.

— „Ik zoo'n stijf ding om mijn hals!” riep de zeeman lachend, „Maar moeder, wat hebt gij nu toch gepeinsd?”

— „'t Hoort zoo, Jan”.

— „Wij noemen dat vadermoorders”.

— „Maar de anderen zullen er ook een dragen. 't Is eene deftige bruiloft. Er zijn twee koetsen besteld. En gij zoudt daar schoon staan met uw trui”.

— „Ik heb een sneeuw wit overhemd aan... en dan mijn zwart halsdoekje... maar, wijfke, zoo durf ik voor den koning wel verschijnen. Met zulk een band, kan ik mijn hoofd niet draaien en keeren en moet ik mijn kin wel een duim omhoog houden. Kom, kom, die gekheid gaan we niet beginnen”.

— „Vader, 't moet... en uw trouwpak”.

— „Wat!” onderbrak de zeeman verschrikt, „moet mijn trouwpak er ook al aan gelooven! Hebben de motten het nog niet opgegeten? Elza, luister

nu toch eens, hoe moeder me plagen wil: een trouwpak.. een halsband.. en zeker ook de hooge hoed van vader-zaliger, of van grootvader is hij eigenlijk afkomstig”.

— „Vader, nu moet ge u toch eens deftig aankleeden,” zei 't zieke meisje, dat vandaag nog meer dan anders over hare zekere genezing jubelde.

— „Gij ook al!” schertste Jan. „Alloh, als 't dan niet anders kan, gaan we ons eens in de vereischte plooi zetten. 'k Behoef toch geen ankers te hijschen of zeilen te reeven”.

Moeder moest haar echtgenoot helpen om 't halsbord op de goede plaats en in zijn juisten toestand te brengen. En dat was een karweitje! Bovendien mocht het niet te veel beduimeld worden en Jan kreeg formeel verbod, er met de vingers aan te komen. Eindelijk, eindelijk, was onze zeeman gekleed.

— „Grootvader-zaliger zal ook wel nooit gedacht hebben, toen hij met deze buis op, zijne medaille, voor 't redden van eene bemanning, ging halen, dat zijn kleinzoon met 't zelfde hoofddeksel op een bruiloft zou prijken”, zei Verelst.

— „'t Rijtuig komt al”, juichte Pieter, die wel tien keer aan de deur gaan zien was. „De koetsier draagt juist zulk een hoed als vader!”

— „'k Beklaag hem, als hij dien teerpot altijd op zijn hoofd moet dragen”, sprak Verelst. „Dus nu steken we van wal. Ik zal Elza in de koets helpen.. maar zoolang moet die hoed af”.

Met roerende voorzichtigheid ondersteunde hij zijne dochter, geleidde haar naar het voertuig

nam ze dan in zijne sterke armen en zette ze zachtkens op de verschoten kussens. Wel vijf maal vroeg hij, of ze gemakkelijk zat.

— „Moeder, nu gij aan boord”, zei vader dan.

„Pieter, kruip gij maar in 't kraaiennest... op den bok, jongen, bij den koetsier! Marietje bij moeder. Franske, naast Elza... maar pas op, stoot uwe zuster niet... en nu hebben we nog Toon”.

— „Die kan ook bij mij!” riep de koetsier.

— „Zal hij niet van den bok vallen?” vroeg moeder.

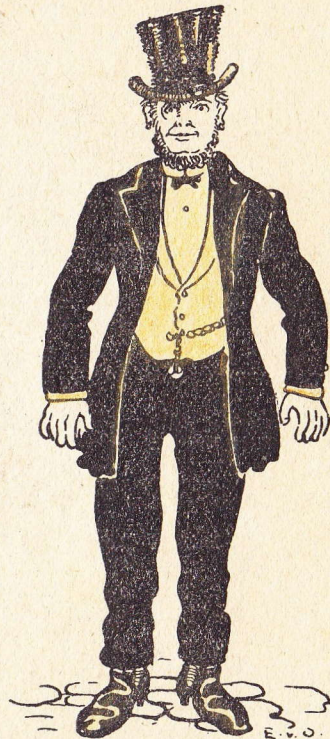
— „Daarvoor moet hij maar zelf zorgen! Wat weerga!... toen ik zoo oud was, kroop ik al in den mast. Hier koetsier, pak aan!”

En vroolijk stak de zeeman zijn zoontje omhoog.

— „Nu ik nog... en dan vooruit, 't zeegat uit!”

— „Vader, ge vergeet uw hoed!” riep Piet.

— „Och, jongen, ja... met al die drukte en dan de [ongewoonte... En 'k moet de deur nog sluiten ook.”

Jan Verelst ging zijne buis halen, maar toen hij wilde instappen, boog hij zich niet diep genoeg. 't Hoofddekseel stootte tegen de koets en rolde op den grond.

— „Nu valt hij nog van zijn stokske ook.... Toe, Piet, kom er eens uit en raap hem op, want met dien band rond mijn nek kan ik me met den besten wil der wereld niet bukken.”

De jongen deed wat vader vroeg.

— „k Zal hem maar in mijne hand houden,” zei de zeeman, eindelijk instappend. „Koetsier, rijd eens een straatje om, 't is nog vroeg. We hebben niet alle dagen een span tot onzen dienst.”

Zelf voelde Jan zich ongemakkelijk in „'t hokje,” zooals hij 't rijtuig noemde. Hij kon er niet eens de beenen uitstrekken. En hij hield meer van 't wiegelen op zijn schip dan van 't botsen en hot-sen over de ongelijke straatsteenen. Maar hij wilde Elza 't plezier gunnen een toertje te doen.

De kranke scheen zoo gelukkig.

— „Arm kind,” dacht hij, „wie weet hoe gauw men u met de zwarte koets zal moeten wegvoeren!”

En bij die gedachte kromp zijn hart ineem, schoot er hem iets in de keel... nokte daar... Maar neen, hij mocht haar genoeg niet bederven, hij moest vroolijk wezen.

En eensklaps begon de zeeman hevig te snuiten.

— „'t Is of ik altijd verkouden word aan wal,” sprak hij.

Maar gelukkig, niemand had het traantje gezien, dat hij haastig in den grooten, rooden zakdoek opving.

— „Kozijn Jaak heeft goed weer om te trouwen,” zei moeder.

— „'t Weer wordt al beter,” zei Elza op verheugden toon. „Weldra komt de lente en, vader, dan gaan we nog eens naar den buiten rijden, niet waar?”

— „Zeker, lief kind... zeker... zeker. Zit ge goed?”

— „O, best.”

— „En schokt het niet te veel?”

— „Neen, in 't geheel niet, vader!”

De roode vlekjes op de wangen leken grooter vandaag, en ook de oogen schitterden meer dan anders.

De Verelsts reden de wijk rond en hielden eindelijk voor het huis van tante Melia stil.

Vader, nog altijd met den hoed in de hand, sprong 't eerst op den grond.

Tante, Verelst zuster, stond al aan de deur.

— „Dag Melia... alles wel?” riep vader, „ja, dat zie ik genoeg... en ook al op uw beste... ja, ja, hoe ouder, hoe gekker, hé?... Zie mij eens aan. Wie me niet kent, houdt me wis en zeker voor den edelachtbaren burgemeester. Hebt ge een goed plekje voor Elza?”

— „Ja, we hebben een rustbed gemaakt, dicht bij de stoof.”

— „Dat is braaf... ik zal Elza 't eerst binnen leiden... neem gij die buis zoo lang eens vast. Maar pas er op, 't is nog een erfstuk van grootvader.”

De zeeman hielp weer teeder en zacht zijne

dochter in de woning. De anderen stapten ook uit.

Nu werd de held van den dag, kozijn Jaak, begroet.

— „Drommels!” riep Verelst, „ge lijkt wel een kapitein van een driemaster.” ’k Meende, dat ik al een voorname heer was, maar u kunnen ze door een ringetje halen.”

— „We zullen de bruiloft hier vieren,” zei Jaak, „want bij Threes, mijne aanstaande vrouw, is ’t zoo klein en benepen. Maar nu zal het tijd worden. Oom en tante, ge gaat toch ook mee naar ’t stad-huis en de kerk.”

— „Natuurlijk!” riep Jan Verelst. „Ik wil eens zien hoe ge u houdt!”

Met de ’koets, welke de Verelsts gebracht had, reden de bruidegom, zijne moeder (een vader had hij niet meer), Jan en zijne vrouw naar de woning der bruid.

Elza en de andere kinderen bleven in tante Melia’s huis. Twee nichten waren druk in ’t keukentje bezig. Beurtelings kwamen ze eens zien, en ’t was ze of ze allebei lekkere geuren meebrachten. Pieter dacht aan pannenkoeken en taarten, aan podding en rijstap, Toon babbelde iets van smoutbollen en wafels. De bengels hadden o, zoo gaarne daar achter een kijkje genomen... maar dat mocht niet. Straks zouden alle geheimen wel aan ’t licht komen.

De jongens bezagen de prenten, die de muren der kamer versierden.

— „Hier vaart een schip!” riep Toon. „’t Is dat van vader. Zie maar, vader staat aan ’t roer! En Kozijn Jaak is er ook al bij.”

— „Wel neen, ge hebt het glad mis!” verzekerde Pieter. „’t Is een zeeoorlog. Kijk, ze schieten met de kanonnen naar andere schepen! Hier naast hangt het portret van grootvader, die dicht bij Engeland verdronken is, nietwaar Elza?”

Het zieke meisje knikte.

Weldra begonnen de kinderen zich te vervelen. Elza verzamelde hen rond haar rustbed en vertelde sprookjes. De kleinen hingen haar aan de lippen. En ook Pieter luisterde als een vink.

Zoo vloog de tijd om.

Een der nichten kwam toen in de kamer.

— „Ze zullen weldra hier zijn”, sprak ze. „en we moeten hen toch goed ontvangen. Wel, wel, een mensch zou vier handen noodig hebben op een dag al deze!”

Zoo sprekende stond ze niet met de armen over elkaar. Neen hoor, ze repte zich wat ze kon, haalde schragen uit de gang, legde er planken over en maakte aldus eene groote tafel. Ze streek er netjes een helder wit laken over.

Dan bracht de andere nicht eene mand vol groen.

— „’t Is moeilijk te krijgen, tegenwoordig,” zei ze, „maar we hebben ons best gedaan”.

In den muur waren reeds nagelkes geslagen en daaraan hingen de twee vrouwen de slingers van groen.

— „O hoe schoon!” juichte klein Mieke, in hare handjes klappend.

— „Nu ziet de kamer er oprecht vroolijk uit”, zei Elza.

— „Ja, nietwaar?” sprak eene der nichten. „Dat hoort ook zoo op eene bruiloft. Ik had liever echte rozen gehad, dan deze papieren, maar wie geeft wat hij heeft, is waard dat hij leeft.”

De papieren bloemen werden tusschen het groen gestoken.

— „Nu de tafel! gebod de andere nicht. „Ze plaatste schotels en tellooren, legde lepels en vorken; hare helpster droeg glazen bij. Hunne handen vlogen van 't een naar 't ander en toen Pierke riep:

— „Ik hoor de koetsen rijden,” was de feestkamer volkomen in orde.

Ja, de rijtuiggen waren daar.

Kozijn Jaak stapte eerst uit, dan zijne vrouw, Trees, die eene groote bloemtuil in de hand hield; Tante Melia, Trees ouders, vader en moeder Verelst, twee broers van Jaak, nog een oom, dan twee nichten... wat een volk!

Kozijn Jaak en nicht Trees werden door Elza en de twee thuiswachters voor 't eerst en door de anderen wel voor den vijfden keer geluk gewenscht.

Dan dronken ze allen op de blijde gebeurtenis een glas wijn.

Neen, men deed 't niet minder! 't Glas van 't nieuwe paar was met bloemen versierd. En Jaak en Trees hadden moeite om er zonder te morsen uit te drinken.

Jan Verelst vroeg aan Elza, of ze zich niet verveeld had.

Een der punten van zijn halsboord was reeds flauw gevallen en de andere scheen zich slechts

met moeite recht te houden. De hooge hoed had blijkbaar nog met den grond kennis gemaakt, want hij zat vol deuken.

— „Aan tafel!” noodigde tante Melia, „we mogen de spijzen niet laten bederven.”

De trouwers kregen de eereplaats.

— „Wel, wel,” zei vader Verelst, „bezieet die muren eens. 't Is of we ergens in Spanje aan wal gestapt zijn. 't Is hier een fijne boel, hoor! Kozijn Jaak, ge moet gaarne gezien worden, jongen!”

De nichten dienden de soep op. Het gesprek verstomde. Als de katjes muizen, mauwen ze niet!

— „Lekker!”

— „Overheerlijk!”

Zoo klonk het toch! En Verelst beweerde, dat er aan boord zooveel werk niet gemaakt werd van de snert. ¹⁾

Tot zijne groote vreugde bemerkte hij, dat Elza als eene prinses bediend werd. Dat deed hem deugd aan 't harte. Nu en dan knikte hij de kranke eens vriendelijk toe en vroeg haar, of 't smaakte.

't Jonge volkje zat rond een afzonderlijk tafeltje en scheen zoo fier, aan een groot maal te mogen meedoen.

Ook aan de andere gerechten was zorg besteed. 't Bier schuimde in de glazen. En de groote taart, waarop met suikeren letters „Ter eere van 't nieuwe paar” te lezen stond, werd met gejuich begroet.

1) Erwtensoepp.

Kozijn Jaak en Trees glommen van geluk. Zij waren de helden van den dag.

Jaak kon 't niet meer kroppen. Hij kuste zijne moeder dat het klapte, tikte dan met het mes op zijn glas, als een teeken, dat hij 't woord begeerde.

Ieder zweeg.

— „Zie,” begon Jaak, „een varensgezel als ik kan geen fraaie redevoeringen ten beste geven. Maar mijne moeder bedanken voor dit schoon feest, dat kan ik wel. En 't komt recht uit mijn hart. 't Is te veel voor een zeebonk als ik, veel te veel eere, maar moeder, dat ge dat ook voor mijn vrouwtje gedaan hebt... zie... hoe moet ik het zeggen,” en omdat hij 't niet onder woorden brengen kon, kuste hij zijne moeder nogmaals.

De reeks aanspraken was geopend. En Jan Verelst gevoelde, dat hij niet zwijgen mocht. Hij was de oudste. Hij krabde eens achter zijne ooren, kuchte twee, drie maal en stond op. Allen keken hem aan, en hij zei:

— „Ge ziet me aan, en ik weet het, dat ik 't eerst van wal moet steken, en ik doe het gaarne, maar Jaak heeft het al gezegd, wij kunnen wel boven den stormwind uitbulderen, doch schoone woorden zoeken, daarvoor zijn we te weinig geleerd.”

De zeeman had altijd nog ruzie met zijn „col.”

— „Wacht,” sprak hij, „zoo zal het gemakkelijker gaan.”

Hij trok 't halsboord los en gooide het achter zijn stoel.

— „Dat mag wel, hé, Jaak? We zijn nu toch

onder ons! Waar was ik ook weer? O ja... 'k weet het al! Ik sta nu al vijf minuten te babbelen, en ik heb nog niets gezegd. 'k Zal dan maar niet langer ronddobberen, doch den juisten koers kiezen.

Jaak en nicht Trees, veel geluk in uw huwelijksbootje! Jaak, stuur het maar goed en Trees help hem, zooveel ge kunt. Moeder Melia laat haar ankertje bij u vallen. Dat is zeer wel. Als Jaak op reis is, heeft zijn vrouwtje gezelschap, en mijne brave zuster woont in eene veilige haven. Dat ook is opperbest, want ja, Melia, uw scheepje begint zoetjesaan oud te worden.

En hoort eens, nog woordje! Ge hebt ons genoodigd, natuurlijk, we hebben altijd samen gekoerst en geschipperd. Zat de een op eene bank, de ander hielp een handje en altijd geraakten we weer vlot. 't Leven is als eene zeereis: wel en wee. Maar ge deedt meer. Ge hebt een rustbed voor Elza opgeslagen, en haar bediend als eene koningin. Dat vergeet ik nooit. Elza moet er ook zijn, zoo dacht ge. En vader Verelst, en moeder Verelst niet minder, zijn er u dankbaar voor, dat verzeke ik u op mijn zeemanswoord”.

De vrouwen veegden een traan weg. Die woorden gingen hun recht in 't harte. En ook de mannen zagen ernstig.

— „En nu nog eens geklonken!” zoo besloot Jan.

— „Ja, op de beterschap van nicht Elza!” riep Jaak. „Natuurlijk moest ze er bij wezen. Zonder haar wilden we geen bruiloft vieren!”

Na den maaltijd werd er koffie gedronken. De

mannen rookten uit lange pijpen. Deze van den bruidegom was versierd. Dat hoorde zoo. De nichten kregen een pluimpje voor hunne goede zorgen. En ieder verklaarde, dat ze eer van hun werk haalden.

Nu werd er druk gebabbeld. Alle plannen moesten nog eens besproken worden. Jaak en Trees zouden bij hunne moeder inwonen. Jaak had eene plaats op eene stoomboot, die regelmatig op Engeland voer. Iedere week kwam hij twee dagen thuis.

Oude gebeurtenissen werden opgehaald. De dooden herrezen voor een wijle. Grootvader en vader hadden dit gedaan en dat. Men praatte over zeemans-lief en zeemans-leed, over kapiteins en stuurlieden en loodsen, over reeders en bevrachters, over vuurtorens en misthorens, over lastige en gemakkelijke havens. De vrouwen spraken van naaien, breien en stoppen, vertelden elkander in welke winkels men goed en goedkoop bediend werd, beoordeelden de kleedij van geburen en vriendinnen.

Jan Verelst knikte herhaaldelijk Elza toe. Hij had zijne pijp neergelegd, omdat hij vreesde dat de rook haar hinderen zou en was blij, toen kozijn Jaak voorstelde, een eindje te gaan wandelen.

— „Dan kan de kamer eens verlucht worden,” zei hij, „en wij frisschen ons eveneens op.”

Tegen valavond kwamen de mannen terug.

De lamp werd aangestoken en 't was nu oprecht gezellig, zoo genoeglijk bijeen.

Moeder bracht de kleinen naar huis. 't Werd tijd. En de kinderen waren moe ook. Ze hadden

hun buikske vol en zouden nog lang met elkander spreken over het trouwfeest.

De avond vloog om. De een zong een liedje, een ander gaf een voordracht ten beste, een derde vertelde een grapje. Er was wat te eten en te drinken. Op de tafel stond een kistje sigaren. En zoo was het tien uur, eer men 't vermoedde.

Men zou 't niet tot in de kleine uurtjes laten loopen, vooral de Verelsts niet; nu toch was 't reeds meer dan laat voor Elza, die er zeer vermoeid uitzag, al hield ze zich pront.

De koets reed weer voor. Men nam afscheid en Jan hielp zijne dochter in 't rijtuig.

Toen de Verelsts in hunne woon kwamen, ronkte heerlijk de stoof. De buurvrouw, die thuis wachtte, had voor vuur gezorgd, in de eerste plaats voor de zieke.

— „Als Elza nu maar geen hinder heeft van haar uitstapje!” zei de zeeman tot zijne vrouw.

Het meisje hoorde de woorden en riep haastig:

— „Vader, wees toch niet bekommerd! Het feest heeft me volstrekt geen kwaad gedaan. Integendeel, 'k ben vandaag bijzonder opgewekt geweest!”

Maar dien nacht kuchte de lieve kranke meer dan anders. En iedere hoestbui sneed vader en moeder door 't harte, als een scherp mes, dat snerkt en wondt.

* 3 *

Jan Verelst had zijne verlofdagen wel willen vasthouden, zoo zag hij tegen het aanstaand vertrek op.

Maar de tijd staat niet stil. En elken avond zei de zeeman zuchtend:

— „Weer een!”

Soms nam hij zich voor eene reis over te slaan. Maar hij moest dat plan verwerpen. Immers dan verdiende hij niets. En wie zou daardoor in de eerste plaats schade lijden? Elza, de zieke Elza, die kloek voedsel noodig had.

Gelukkig scheen het meisje naar omstandigheden zeer goed, toen de laatste verlofdag aanbrak. En vader vatte weer moed.

— „Als het haantje ginder maar eens bestendig naar 't zuiden wijst, dan ben ik er bovenop,” zei Elza dikwijls op dien laatsten dag.

En lang kon ze naar den ouden toren liggen staren.

Weldra sloeg de afscheidsure.

Jan Verelst wilde zich niet zwak toonen. Zijn oliezak stond klaar, zijne waterlaarzen waren veel opgeknapt onder 't scherp oog van Miel, den schoenlapper. Moeder had eene nieuwe trui gekocht. Onze vriend was wel toegerust voor de reis, welke gelukkig, naar de kapitein vermoedde, niet lang duren zou.

— „Nu moet ik gaan,” sprak de zeeman. Zijne stem scheen moeilijk door de keel te komen.

Hij kuste moeder en de kinderen. 't Laatst zei hij Elza vaarwel.

— „Nu, mijn kind, houd u goed! Ik zal gauw terugkomen.”

— „Ja, vader, en dan wacht ik u op de kade af. Nu is de slechtste tijd toch voorbij,” antwoordde

de zieke. „Wees nu niet bezorgd over mij! 'k Ben veel beter, dan ge denkt. Alles wat ik behoef, is schoon weer.”

De zeeman wilde nog veel meer zeggen, maar hij kon niet. Het was hem schier onmogelijk één klank uit te brengen. Hij voelde, dat hij gaan moest... of hij zou in snikken losbarsten, en dat... neen dat niet... dat ware slecht voor de kranke! Hij zoende hartstochtelijk de bleeke wangen met de roode vlekskes, ... staarde diep in de flikkerende oogen... snakte zijn oliezak op... keek nog eens naar vrouw en kinderen... dan weer naar het rustbed en stormde eindelijk de deur uit.

Pieter volgde met de groote laarzen. De knaap was fier die te mogen dragen en hoopte veel maten te ontmoeten.

Jan Verelst zag niemand... hoorde niets... Nog even wendde hij 't hoofd... Zie, ze stond recht voor 't raam... wuifde met de vermagerde handen.

En toen rolden twee, drie, vier, — veel tranen over de verweerde wangen.

Haastig veegde hij ze weg! Een kerel als hij loopen weenen op straat, juist als een meisje, dat naar de kostschool moet!

Hij was blij toen hij aan boord stapte.

— „Zeg moeder, de broerkes en zusjes en Elza nog eens goeden dag en braaf zijn hoor!” riep hij tot Pieter.

Hij ging onmiddellijk aan 't werk. En toen zijn vaartuig statig de haven verliet, had Verelst nog nooit zoo lang, zoo ontroerd naar 't verdwijnend stadje gestaard als bij dit vertrek.

Eenige weken waren voorbijgaan. 't Schoon weer liet nog op zich wachten. Lusteloos lag Elza op haar ziekbed. Wie haar in eenige dagen niet gezien had, schrok van de verandering, welke de zieke onderging. 't Scheen of hare oogen steeds grooter werden; de wangen vielen meer in.

En menige bezoeker vluchtte verschrikt weg, als Elza door eene hoestbui overvallen werd.

Moeder week niet van haar bed. Ja, als hare dochter sliep, dan moest de arme vrouw dikwijls in een ander vertrek gaan. Dan had ze behoefte eens uit te weenen, 't geprengd gemoed te verlichten door tranen.

Maar weldra stond ze weer, met een bemoedi-

genden glimlach rond de lippen, bij haar kind; met de eene hand schoof ze 't kussen wat recht, in de andere hield ze de drinkschaal om de koortsige lippen te bevochtigen.

Soms dutte ze in, maar sprong na eenige oogenblikken verschrikt recht, verweet zich zelve hare onoplettendheid en waakte vol angst.

Wie kan de liefde van een moederharte peilen!

En herhaaldelijk dacht vrouw Verelst aan haar echtgenoot.

Ach, keerde hij toch bijtijds terug!

Helaas, Elza minderde snel!

Ze sprak niet meer van de Lente, staarde niet langer vol blijde hope naar het torenhaantje. Dikwijls vroeg ze naar vader.

En men bemoedigde haar, zei, dat vader spoedig komen zou, dat ze nog wat geduld moest hebben.

Op een Zondagmorgen scheen de kranke weer opgeruimder. Hare verwanten kregen nieuwe hoop.

En de geneesheer wilde deze niet verstoren, al mompelde hij in zijn grijzen baard: Eene laatste opflikkering.

Na den middag riep Elza Pieter bij haar bed.

— „Ga eens naar de kade en zie of vaders schip nog niet in aantocht is,” fluisterde ze haastig.

De knaap ging, maar keerde terug met de teleurstellende tijding, dat geen enkel vaartuig de haven naderde.

— „Komt vader dan nog niet!” riep de kranke ongeduldig. „Pieter, ga weer eens zien!”

De knaap vertrok snel.

— „Spoedig terug!” smeekte het meisje.

Moeder moest even naar achter. Haar hart dreigde te barsten.

Ach, ach!... Ze wachtte op haar vader... Ze verlangde zoo vurig naar hem... en vader was o zoo ver, ginder in de Indische wateren!

Elza zou sterven zonder haar vader. Haastig veegde vrouw Verelst de tranen weg; ze wiesch hare oogen. Immers ze mocht het sterfbed van haar kind niet verzwaren.

De broeder moest voor de tweede maal zijne zuster bedroeven.

Elza snikte. Daarna werd ze kalmer... lag te staren naar boven... schier beweegloos.

Daarbuiten speelden kinders; klokgelui trilde door de lucht. Een gerucht van stemmen drong tot in de ziekekamer.

Familieleden kwamen de kranke bezoeken. Tante Melia, nicht Trees, nog anderen... Zij allen zaten ontroerd bij de zieke.

— „Moeder, roep Marietje, Fransje en Toon, wilt gij?” vroeg Elza.

De kinderen kwamen bedeesd binnen, verwonderd over de plechtige stilte. Omdat ze moeder zagen weenen, schreiden ze ook.

De stervende kuste hen innig en lang.

Dan nam ze afscheid van de overigen.

— „Moeder, kom bij me!” smeekte ze. „Moeder, leg uw gelaat tegen mijn wang... neen, 'k zal niet meer genezen... 't is misschien beter zoo... maar wat zal vader bedroefd zijn... die goede vader... moeder zult ge hem zeggen, dat ik nog van hem gesproken heb?... wilt ge hem deze kus overbrengen?”

Ze had moeite om hare lippen op die harer moeder te drukken. 't Spreken had het meisje vermoeid.

Een rood, zacht als goud dat bij het einde van een zomerdag den hemel kleurt, verscheen... verdween...

— „Moeder...” lispelde ze.

En kalm ging ze heen. Als eene geknakte bloem lag ze daar.

Weenende vrouwen leidden de schier bezwijmde moeder weg.

* *

Er stond veel volk in de straat.

— „Zoo jong nog en reeds dood,” zei de eene vrouw.

— „Ze was lang ziek,” vertelde eene andere.

— „En ze hoopte gedurig op beterschap.”

— „Dat is altijd zoo met teringlijders.”

— „'t Is erg voor haar vader. Jan Verelst zag ze zielsgaarne. En hij is duizende uren van hier.”

— „Ja, wat wilt gij,” viel een schipper in... „Dat behoort bij 't vak van den zeeman. Mijn broer kwam van den Oost thuis na eene reis, die drie jaren duurde... en men wees hem de graven van vader en moeder. 't Behoort bij 't vak, maar ge hebt gelijk, 't is erg!”

't Gesprek verstomde. De deur van Verelsts huisje werd geopend. Een zwarte man droeg de baar buiten.

— „Wordt ze niet met de lijkkoets begraven?” vroeg iemand der toeschouwers.

— „Nee, eenige vriendinnen hebben er aan gehouden, haar te dragen,” werd er geantwoord.

Twee mannen zetten de kist op de baar. Een wit kleed bedekte 't stoffelijk overblijfsel van Elza. En vriendelijke handen hadden over 't laken bloemen gestrooid.

Gesluerde meisjes verschenen dan. Ze namen de baar op... en de dierbare overledene werd weggevoerd.

Familie en vrienden volgden... De zon scheen liefelijk. En ginder op den toren wees het haantje naar 't Zuiden...

* * *

Het schip „Vrouw Johanna”, tot wiens bemanning Jan Verelst behoorde, lag in eene Zuid-Amerikaansche haven. Er waren brieven gekomen uit 't vaderland, opgestuurd door de rederij. Jan kreeg er een van.

Met bevende handen nam de zeeman hem aan. Hij bezag den omslag, ... zijne oogen schemerden. Hij zocht een stil plekje bij den voorstevan ... en dan met een woesten ruk scheurde hij het papier los. Al lezende werd hij doodsbleek. Wat hij altijd zoo gevreesd had, was nu gebeurd. Kozijn Jaak schreef het. Elza leefde niet meer...

Lang, zeer lang staarde hij op de groote letters. Dan vouwde hij den brief toe en stak hem in den zak.

Hij vertelde aan niemand, welke ongelukstijding hem toegekomen was. Jan ging aan zijn werk, als scheen er niets gebeurd.

Geen traan glom in zijn oog. De arme man kon niet weenen, maar moest zijn leed verkroppen. En de smarte wroette in zijn binnenste, vrat er als een bijtend vocht, kwetste, wondde... en in snikken kon de bedroefde vader zijn gemoed niet luchten.

Zooveel mogelijk ontweek hij zijne kameraden, die met verwondering die verandering van stemming bij hun gezelschap opmerkten en ondereen bespraken.

Jan koutte schier nooit. Men zag hem nimmer meer eene pijp rooken. Zijn gelaat stond altijd even strak.

De anderen hoorden hem 's nachts woelen in zijne kooi. Hij scheen een tegenzin in 't eten te hebben.

Willem, een stadgenoot van Verelst, kon dat niet langer meer aanzien. Op een morgen zei hij:

— „Maar Jan, jongen, wat is er toch gebeurd? Lucht uw gemoed eens op! Ge verbergt ons iets.”

— „Och Willem ik moet mijn verdriet toch alleen dragen?”

— „Welk verdriet hebt ge dan?”

— „Elza is gestorven.” antwoordde Verelst op somberen toon.

De ander stond versteld.

— „Elza... Elza,” stamelde hij.

— „Daar lees!” en de zeeman haalde diep uit den zak Jaaks brief.

Hevig ontroerd gaf de makker het papier terug. Hij voelde met zijn vriend mee, maar kon geen woorden vinden om hem te troosten. Hij vertelde

het treurig nieuws aan de andere leden der bemanning.

En de ruwe pikbroeken eerbiedigden de smarte van den bedroefden vader.

Als er een een liedje zong, en hij zag Jan naderen, dan zweeg hij. Floot men een lustig deuntje, men bleef midden in het wijsje steken, wanneer men den treurende bemerkte.

Verelst bespeurde dat niet. Werktuigelijk stond hij 's morgens op... verrichtte hij zijn werk... ging hij slapen, al maar door zijn leed verkropende, want eens uitweenen kon hij nog niet.

De „Vrouw Johanna” voer de eigen haven binnen.

't Was heerlijk weer. De zon schitterde over de hobbelen golfjes en kleurde het schuim dat aan den boeg opspatte en in duizende kleine vlokjes uiteen vloog.

Jan Verelst staarde naar de kade.

— „Daar zou ze mij afhalen... 't is nu warm... de lucht is zacht, de wimpel wijst zuidwaarts. En zij ligt onder de groene zoden. Arm, arm kind!” mompelde hij.

Wankelend verliet hij zijn vaartuig. Niemand wachtte hem op. Met groote stappen ging hij huiswaarts. Hij scheen geen mensch te herkennen... geen groet te hooren. Hij bemerkte evenmin, dat vele menschen hem medelijdend aanstaarden.

Met gebogen hoofd vervolgde hij zijn weg.

Zoo kwam hij in de welbekende straat. Hij zag zijn huis... het raam... Maar 't gelaat achter de ruiten was verdwenen... Geen stralende oogen, geen handgewuif begroette hem...

En nu barstte de arme vader in tranen los. Gelukkig... nu kon hij weenen.

Snikkend viel hij in de armen zijner vrouw.

— „Welk een thuiskomst, vaderke... ze is niet meer! Ach, ze heeft in hare laatste oogenblikken nog van u gesproken... mij voor u gekust,” vertelde vrouw Verelst, op wier gelaat de sporen van nachtwaken, van angst en droefheid duidelijk zichtbaar waren.

't Gezicht in den grooten, rooden zakdoek verborgen, schreide de sterke zeeman als een kind.

Dan werd hij kalmer.

— „Dat doet me goed,” zei hij zacht. „O! wat heb ik hier geleden.” En hij wees op zijn hart. „Willen weenen en niet kunnen... dat is vreeselijk.”

En nu moest moeder hem alles vertellen... wat Elza gesproken had... hoe ze heengegaan was... alles ook van hare begrafenis.

Stil stonden de kinderen rond den teruggekeerde. De kleinen schenen te begrijpen, dat het nu niet paste op vaders knieën te klimmen... met hem te spelen en te ravotten. Hun vader weende.

Maar Verelst nam Marietje, Toontje en Franske bij zich, liefkoosde hen en zei:

— „Ik heb er nog vier. Maar Elza zullen we nooit vergeten, nietwaar? 't Was zoo'n zacht, zoo'n braaf meisje.”

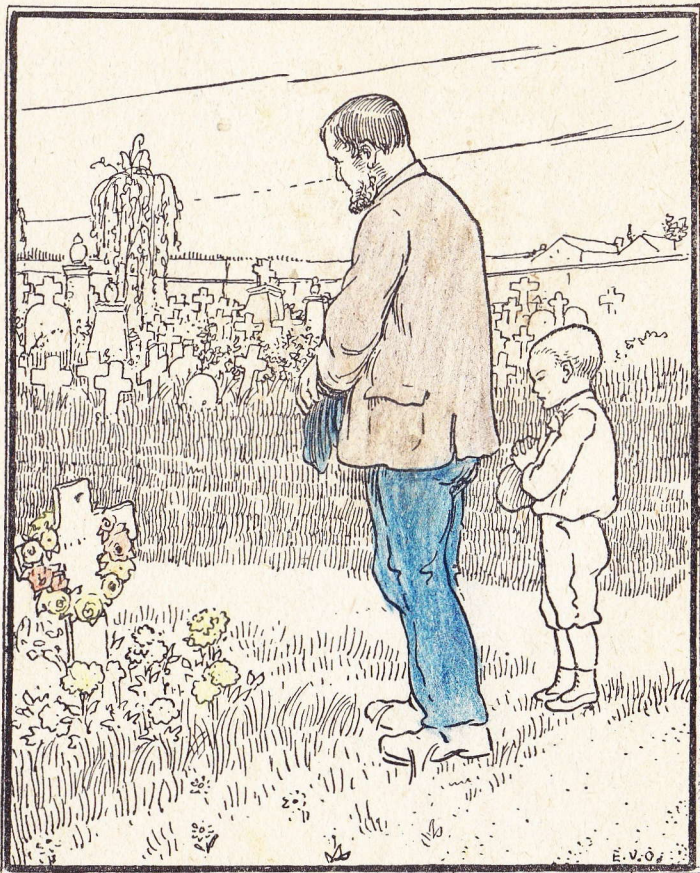
* * *

De dag liep ten einde.

Verelst en Pieter verlieten 't kleine stadje.

— „Hij gaat naar het kerkhof... arme man,” mompelden medelijdende voorbijgangers.

Bij een eenvoudig kruisje op den doodenakker bleven vader en zoon staan.

Hier sluimerde zijn kind... hier rustte ze na den moeden strijd met haar afgetoofd lichaam. De zeeman stond op de plek gekluisterd. En

tranen vielen als dauwdruppelen op 't gras der groeve. Eindelijk ging hij heen.

Daar hoog pinkten de sterren. De zee zong haar eeuwig lied, ginds achter de blanke duinen, welke scherp afstaken tegen de duisternis, die alles omhulde. Meeuwen scheerden krijschend over de golven.

Bewogen keerde Verelst huiswaarts. Hij hield Pieter innig bij de hand.

A. HANS

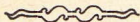
DE VONDELING

EN ANDERE VERHALEN

LODEWIJK OPDEBEEK Boekhandelaar - Uitgever
ANTWERPEN

A. HANS.

DE VONDELING
EN ANDERE VERHALEN.

-LODEWIJK OPDEBEEK-
BOEKHANDELAAR - UITGEVER
- - - - ANTWERPEN - - - -